

**POEMES SOBRE SANTA COLOMA ESCRITS EN DIVERSOS
PROGRAMES DE LA FESTA MAJOR DE 1939 a 1974**

1940, Manuel Barrera i Bonet,
camp de concentració d'Argelers (França),

A la Verge de Farners

Aquí en teniu, Senyora de la Selva,
vós que feu del silenci el vostre encant
i en la silvestre soledat que us volta
teniu per companyia el vostre infant.
Aquí em teniu...com una ovella mansa
que un jorn es despenia del ramat
i adelerada, per la ignota ruta
seguia unes roderes d'impietat.
Ara, la llum s'ha fet, i dins de l'ànima
com una llanterna que hi cremés,
i amb una fe ben viva a flor de llavi
reso a la meva Verge de Farners.
Perdó per les anyades d'eixorquia
de ceguera de l'ànima, de llot,
perdó per tantes hores de la vida
en què el meu cor us ha ignorat del tot.
Protegiu amb el vostre braç de mare
els meus passos d'avui i de demà,
com quan era un infant i creia en l'Àngel
i l'Àngel em prenia de la mà!
Com quan era un infant...que jo venia
amb el pare, la mare i els germans
i dins de la capella que us resguarda
us contemplava ajuntant bé les mans...
I fins el vostre setial pujava
per besar-vos la roba del vestit...
i aquell repic que feia la campana
amarava de pau els cinc sentits!
Regina de la Selva, que tenia a la vora,
com un guarda que haguéssiu escollit,
aquest castell ciclòpic que s'aguanta
a dalt del cim, com un gegant fornit.
Com quan era un infant jo m'encomano,
avui que ja sóc gran i ja sóc fort,
a aquesta gràcia que us fa un nimbe al rostre
i a aquell que us mira, li fa un nimbe al cor!
I us encomano a l'esposa volguda
que ve a oferir-vos la seva pietat...
pels jorns que ens restin de vida, Senyora,
jo m'encomano a la vostra bondat!

AHCSCF

1941, Josep Maria Carbó i Vidal
La Pubilla de Farnés (Sardana)

La Pubilla de Farnés,
l'àngel hermós de la Selva,
n'és l'encant de tots els ulls
amb son aire que festeja.
Els vells la guaiten somrients,
els nins a sa falda corren
i els braus fadrins de la vall
tots la volen per esposa.
Oh; Pubilla de Farnés
que n'ets de guapa i rumbosa!
Es conta per el veïnat
cantant a la finestreta:
un galan m'ha conquistat
la nostra pubilleta.
Cavaller enamorat,
que vas en busca l'amor a prop l'aimia;
bella nina n'ha cercat
d'esguard encès com l'aurora del nou dia.
Pubilleta se'ns casa,
diuen els fadrins arreu.
Amor meu, diu el promès,
el més gros ciri a l'hermita de Farnés.
La veu dels pins esbullats,
on la Verge reina i canta,
cria els dos enamorats
sota la seva ombra santa.
I amb l'amor viu i sincer
per timó del seu navili,
la pubilleta i cavaller
van a teixir-hi un idili.
Idili sua i honest
que tota maldat desterra,
i fa del nostre Farnés
un tros de cel en la terra

AHCSCF, Impresos

1944, Nivisa
LLOANCES A LA FESTA

Ja ha arribat la festa

amb tot el seu encant;
la que és més solemne
i més bonica de l'any.

Festa de gran simpatia
que reuneix a les llars,
portadors de l'alegria,
als amics i familiars.

Aquells dies tot és joia,
bullici i gran il·lusió,
i tan fadrí com fadrina
s'omplen de satisfacció.

Ella espera amb alegria,
si és que no té el cor donat,
el conèixer en aquell dia
el donzell tan esperat,

i el fadrí, també l'espera
amb un somriure indecís,
per trobar a la donzella
que'l té de fer-lo feliç.

Ja arribant de Sils els cotxes
baixa un jove ben plantat;
va buscant amb la mirada
la il·lusió de l'any passat.

A la nit, a les sardanes,
els dos al fi s'han trobat...
i tenen tant per contar-se!
un any ha sigut tant llarg!

I estrenyent-se a la sardana
les seves mans dolçament,
en el cor, aquella estreta,
repercuteix al moment

prometent una esperança
tota plena de dolçor,
de tendresa i de gaubança
i el principi d'un amor!...

Si a la nit l'ha vist hermosa,
més l'endemà a missa major,
tota humil i fervorosa
desgranant una oració,

i en aquells moments voldria

copsar el seu pensament,
ja que amb ella pregaria
per unir-se promptament.

Pregant amb joia manifesta
a la Verge de Farnés,
perquè el record de la Festa
perduri per sempre més.

Programa Festa Major 1944

1947 Francesc Castells Pla, ELOGI DE SANTA COLOMA DE FARNÉS

Un paradís obert en ple mig dia
i un bell estel a dintre de la nit,
ets, Santa Coloma!, eterna poesia
i música ideal per l'esperit.

Tens el mirar subtil de la fadrina
quan vol enamorà els galans millors...
ets, als meus ulls, flairosa clavellina
i els teus entorns, bellíssims poms de flors.

La glòria de les fonts, amples de vida,
“dels desmais “, “ Santa Llucía “ i ”Sant Dalmau “
i el teu passeig que a assaborir convida
l'ombra ideal i la daurada pau

Del recés on hi canta la fontana
del “teu “ Salvadoret, Sant Miracler,
que no avelluta mai la tramuntana
i sí l'oratge tendre i joganer
i el cor primaverat d'ela fadrina
quan s'hi encamina, blanca com un cel,
i mentre el càntir s'omple d'aigua fina
prega a n'el Sant, l'amor d'un jovincel

De rostre falagué i mirada viva,
que dugui al cor la llum de l'ideal,
i del treball, si als vint-i-un arriba,
en forgí la el perfum del seu casal,

T'han fet, de tots, volguda i estimada:
la teva història és coneguda arreu
i avui, com mai, aixequés la volada

i gloriosa, t'humilies ala Creu.
del Castell de Farnés en fas un poema,
de tot el que t'envolta, un ideal...
per çó ets xamosa i rica quan la verema
i en el temps de la sega, ets triomfal.

Ets noble, acollidora i casolana,
i tens, vull dir-ho avui, amb bell esclat,
les filles més boniques de la plana
i del camp i de l'horta i la ciutat.

I jo que m'he adormit damunt ta sina
i m'he assentat molts cops al teu entorn,
em plau, Ciutat d'anhel i de joguina,
cooperà a la glòria d'aquest jorn

Que el verb de la poesia t'engalana,
per besar, gentilment, les teves mans
i llençà als quatre vents, Ciutat galana,
les estrofes meloses dels meus cants

Poesia premiada en el I Certamen Literario del Círculo Nacional,
Programa Festa Major 1947

1947, Carlos Salicrú, prevere

Y en la fragua de la fe y del trabajo se templará el alma de la
raza columbense...

Éranse que se eran aquellos hazañosos tiempos en que el ejercicio de las fuerzas corporales, el fácil manejo de la pesada lanza y del escudo hundido el cuerpo en el férreo consolete, el arte de domeñar el espumoso bridón, la resistencia en el encuentro con el enemigo en el sol del palenque y la lucha bárbara y siempre pendiente entre el príncipe y sus primeros súbditos, entre el señor y el pechero, y de los señores entre sí, constituían el carácter más verdaderamente distintivo de la época; mientras la riqueza literaria griega y romana que, de las ruinas del Partenón y del Capitolio, pudo salvarse de la devastación desoladora de los bárbaros, era guardada a la sombra de las instituciones claustrales, y las grandes disciplinas del espíritu cultivábanse por los ungidos del Señor. Érase que se era el caer de la tarde, cuando el sol, rojo como la lumbre, despedía sus rayos horizontales marcando el fin próximo de uno de los más hermosos días del mes de mayo. En una de las eminencias del Mons Farneriis se levantaba un castillo que, a la hora del sol poniente, iba tomando el aspecto de una enorme silueta negra destacada sobre las tintas pálidas y rojas del horizonte. Caballero en brioso corcel, armado de todas armas, vesdetúvose ante los contrafosos, y, fijando su torva mirada, preñada de conjuros, en la torre del homenaje, llevó a sus labios el cuerno e hizo la señal que fué oída y respondida por los de la fortaleza. –Orden del Rey- dijo- mostrando un papiro con el sello real al ballestero-alcaide. No tardaron mucho en resonar las pesadas cadenas que inclinando el puente levadizo dijeron fácil entrada al caballero y sus hombres. Y el pérfido Leonardo de Moles que abusando del

pergamino del Rey Felipe IV, había sembrado la desolación en la comarca entregándose a excesos de libidine y pillaje, amordazó al castellano Señor de Vilademany, feudatario de los Vizcondes de Cabrera; entró a saco la señorial fortaleza, y la almenada muralla, torre, foso y contrafoso fueron teatro de encarnizadas luchas y cuentos atropellos...

¡A la capilla! –gritó la soldadesca; y después de la barbarie, vino el sacrilegio. Aquellos desalmados, ebrios, se precipitan a la capilla dedicada a la Virgen, Celestial Señora del Castillo, y, vistiéndose grotescamente con los ornamentos del culto, se entregan a la sacrílega parodia de los actos litúrgicos... Más, he ahí que los honrados hijos de la villa feudataria suben denodados en defensa de su señor, al son de los cuernos, cajas y clarines Armados de las picas flamencas y de las espadas de los herejes que en el pavimento abandonadas quedaran, luchan heroicamente contra los soldados del de Moles.

Desde la falda del monte, hubiérase visto entonces un hombre que pareció cruzar los aires, abrazando a la Imagen de la Virgen. Desde lo alto de la muralla, y sin dar en el foso y contrafoso, fué rodando por tierra sin soltar la Imagen hasta la última vertiente del monte Farneriis que salpicó con su sangre. Levantóse entonces y, besando la santa efigie, exclamó: Madre mía! La Imagen de María estaba a salvo de la profanación.

En aquella tierra que fué el lecho de la Imagen de la Virgen, regada con la sangre de un héroe cristiano, el pueblo fiel levantó una capilla. Desde entonces la Virgen de Farnés proyecta sombra de bienandanza sobre su pueblo predilecto, pueblo integrado por hijos de la Fe y del Trabajo santificado. Un Beato, Dalmacio Moner, nos hablará siempre de las gracias de la madre de Dios; aquel noble franciscano, el taumaturgo farnense, Salvador de Horta, perpetuará con sus prodigios, entre los columbenses, las mercedes de María; y a sus pies de Madre depositarán confiados sus cuitas todos los hijos del pueblo: el rico y el pechero, el esposo y el doncel, el niño y el anciano, (el eco de la cuna y el preludio de la tumba), porqué será Santa María de Farnés la que mecerá el primero y el último sueño de sus queridos hijos...

Y en la fragua de la fe y del trabajo se templará el alma de la raza columbense, hasta construir la pía, culta y laboriosa ciudad de Santa Coloma de Farnés, de la cual pudiera predicarse aquella estrofa de Zorrilla en –El pueblo del porvenir:

Yo quiero un pueblo que crea
en Dios y que a Dios adore;
pero que trabaje e implore
sin cesar en su tarea.

Discurso pronunciado por el Dr.D.Carlos Salicrú, Pbro., en el acto reparto de Premios del I Certamen Literario, Programa Festa Major 1947

1947, S. Llensa de Gelcen

RESSENYA D'UNA EXCURSIÓ AL CASTELL DE
FARNERS I AL SANTUARI DE NTRA. SRA. D'ARGIMONT

DECIDITS a emprendre viatge cap a les terres de Santa Coloma de Farners per tal de visitar-ne el senyorial castell de Farners i el freqüentat ermitatge de Nostre Senyora d'Argimont, una colla d'amics barcelonins es reunia puntualment en el vestíbul de l'estació de França, la tarda del dissabte dia 3 de maig d'enguany, mitja hora abans de la sortida del tren correu de Girona. Del germanívol grup d'excursionistes, n'eren els components: en Martí Puigjermanal, Manuel Samitier, Antoni Piqué, Francesc X. Riera, Ramon P. Vernis, Daniel Argimon, Josep Fibla, Josep Mattes, Jesús Vernis i el redactor d'aquesta memòria: deu elements en total, o millor dit onze, ja que omíia l'amic Pere Silvestre, el qual, a Hostalric va incorporar-se el gros de l'expedició.

El viatge en tren de Barcelona a Sils va realitzar-se amablement, sense el més petit contratemps; i, en rigor, això mateix podríem dir pel que fa referència al trajecte en autòmnibus de Sils a Santa Coloma de Farners (10qm.), puix que la incomoditat de la premsada humana a la qual estiguérem sotmesos prop de mitja hora, es va veure sobrerament compensada pels variats accidents del paisatge que alegraren els nostres ulls i alentaren els nostres cors.

Impera mitja fosca quan l'esforçat cotxe de línia ens deixa en plena vila de Santa Coloma, famosa per les seves aigües minerals, de reconegudes virtuts terapèutiques (Termes Orion). Estem a 142 ms. d'altitud. Tot seguit ens adrecem al pomposament anomenat Hotel Central (vulgarment <<Fonda de Cal Bou>>) on prenem possessió d'unes vastes cambres que anticipadament havíem fet reservar.

Mentre els fondistes compaginen el menú del nostre sopar, aprofitem el moment de lleure per recórrer, en corporació, els carrers més cèntrics de la simpàtica vila que ens hostatja. Bentost, però, ens disgreguem a conveniència de cadascú: els uns es preocupen de l'adquisició de certs queviures indispensables per a l'endemà; altres s'adrecen a can Tries on fan àmplia provisió de les famoses <<teules>> i dels saborosos <<crocantins>>, que són típica llaminadura de la localitat; els germans Vernis s'adeliten en la compra d'uns ciris que volen portar com a ofrena a la Mare de Déu d'Argimont; en fi, l'amic Samitier s'esforça - com a fabricant de teixits - per a que jo l'acompanyi a visitar uns acreditats botiguers de la Plaça, clients seus, els quals resulten ésser d'aquella gent gironina de bé, simpàtica de debò...

Són les deu tocases quan ens asseiem a la taula, disposats a sopar. Regna bon humor, i la minestra que se'ns serveix resulta excel·lent. Finida la col·lació, mentre una minoria prudent es disposa a descansar, els restants companys van a prendre cafè i a jugar unes partides de dòmino en un establiment veí.

Digna de contar-se és la broma que va gastar-nos en Puigjermanal quan, de retorn del cafè, a un quart de dues de la nit, amb una veu greu i pausada, digna del millor <<sereno>>, i tustant metòdicament a la porta de la nostra habitació col·lectiva, va anunciar repetidament: -<<Són dos quarts de set>>, és a dir l'hora convinguda amb els hostalers per a venir a despertar-nos. El bo del cas és que l'amic Silvestre, mig endormiscat encara, estava disposat a creure-s'ho de debò.

L'endemà, diumenge, al punt de dos quarts de set saltem fora del llit i fem ràpida <<toilette>> per tal d'arribar a temps a la missa anunciada per a les set.

El temple parroquial on oïm missa és molt antic: consta que el primitiu edifici fou consagrat l'any 950. Revellits documents de principis del segle XIV (Sínodes) ja esmenten l'església de Santca Columba de Farineriis. Sofrí, com tants altres temples sagrats del nostre país, impia profanació per part de desenfrenades turbes l'any 1936, però fou reparat en data recent. Crida l'atenció, per la seva atrevida i ben realitzada

talla, la gran imatge policromada de Santa Coloma, patrona de localitat, que presideix l'altar major.

Quan tot semblava propici per a poder iniciar l'etapa excursionista - fins i tot el temps, que el dia anterior s'havia mostrat bastant mal carat- una enutjosa complicació sorgida a darrera hora, estigué a punt de malmetre els nostres plans. Resultava que l'amic Jesús Vernis, no es trobava momentàniament en condicions físiques per a emprendre la marxa a peu; una forta indisposició l'havia trasbalsat de forma tal durant tota la nit, que quasi ni esma tenia per a llevarse. Després de breu conciliàbul seguit de laborioses gestions prop de diversos posseïdors de cavalleries de la vila, s'aconsegueix finalment que un traginer ens cedeixi un bon mul ensellat, damunt el qual el nostre company podrà ésser transportat fins a Argimont, és a dir, durant la part més dura de l'etapa.

Satisfactòriament resolt el problema plantejat i mentre guarneixen l'animal, decidim formar dos grups: en el capdavanter hi figuren els amics Samitier, Silvestre, Argimont, Mattes, Ramilans (que és el fill dels abans al·ludits comerciants de Santa Coloma, el qual s'ha prestat gustosament a servir-nos de guia fins al castell de Farners), i jo mateix; integren el grup de reraguarda la resta de la nostra colla i un xicot d'uns tretze o catorze anys, de Cal Merdisser (sic), encarregat de conduir el mul.

Són les 9 i 25 ms. quan sortim de Santa Coloma per la carretera de Sant Hilari de Sacalm. Passem el pontet de la Riera dels Frares o Torrent de Canadell i seguint a mà esquerra per un camí carreter, trobem, als pocs moments, un pont rústec de fusta que travessa la Riera de Joanet. L'indret ombrejat per frondosos verns dóna goig de contemplar.

A l'altra banda del mencionat pont, en direcció a la nostra dreta, arrenca pràcticament un ramal del camí carreter que s'adreça a Arbúcies i mena a Farners. A uns 50 metres del lloc on ens trobem hi ha l'anomenada Font Picant, que no visitem. L'amic Ramilans, bon coneixedor de la topografia de la comarca, ens embranca per una forta i sobtada drecera que, per cert, comença per una graonada artificial de rajola. Pugem decidits per la serra granítica. Arreu sovintegen les sureres, argelagues, estepes i gatoses. Tot ascendint, veiem a la nostra esquerra, al cim d'un turó proper, uns blocs caòtics de granit ennegrit per les moltes que el tapissen: són les Roques de la Mare de Déu.

A les 10 i 42ms. finim la drecera en retrobar el camí carreter de Farners, que ara seguirem. Als dos minuts, a la nostra esquerra i al peu del camí, contemplem la minúscula capelleta enrunada de Sant Pere Petit. Continuem el camí ascendent i tenim al davant nostre el gran casal de Can Planes de Farners, el qual és visible des de la vila de Santa Coloma. La nostra atenció és atreta un moment, per la presència d'unes enormes roques granítiques ennergides per la molsa, capriciosament amuntegades i de forma típicament arrodonida: són les anomenades Roques Negres.

En un recolze del camí, ens apareix, per primera vegada i encara en la llunyania, l'altívol castell de Farners. Poc després, prosseguint la marxa, passem pel veïnatge d'una curiosa roca balladora que estimula les nostres aficions fotogràfiques. Són les 10 i 10 ms., i decidim prendre uns instants de repòs al peu del camí, a redós d'un suro que ens protegeix relativament bé dels ardorosos raigs solars. L'indret escollit resulta ésser un bon mirador des del qual podem contemplar a plaer la vila de Santa Coloma i la seva comarca, la muntanya de Santa Bàrbara amb la blanca ermiteta al cim, el grandíol macís de Puigsacalm, la serrelada de Les Gavarres, i al fons, la línia mig difosa de Les Alberes i de la Serra de Roses.

A les 10 i 17ms., veient que els del segon grup no donen senyals de proximitat, emprenen de bell nou la interrompuda marxa trescant per una subtil

drecera que, en quatre salts, mena a un nou tombant de la carretera forestal, prop de l'eixorca- encara que ben acondicionada- Font del Ferro, la qual es troba situada a la mateixa vora del camí (les 10 i 22 minuts). A quelques metres més avall d'aqueix esgotat manantial, agafem un corriol poc fressat- nova drecera- que pren la direcció N.E., vers les Roques dels Alls, però torça tot seguit cap a l'esquerra (orientació N.O.), havent deixat enrera un petit casalot enrunat, i s'interna ràpidament per boscúria de sureres i castanyers, amb malesa densa, formada per ginestells, bruc boual, bruc d'escombres, estepa blanca i negra i gatoses. En una clariana del bosc i en lloc frescal, apareix un grup de trèmols amb les seves típiques fulles inquietes, verdes i argen- tades, que la lleugera brisa matinal posa en constant moviment. Més enllà, observem un meritori assaig de repoblació forestal- en terreny quasi denudat- portat a cap amb pins marítims. Una darrera pujada i assolim, a les 10 i 40 ms. el Santuari de Farners, situat a 420 metres sobre el nivell del mar.

La capella, que seguidament visitem, data dels segles XIII o XIV. Ha estat restaurada amb encert en data recent. Recordem com a nota curiosa i interessant, l'estrofa final dels goigs de la moreneta, Mare de Déu de Farners, que resa així:

En nostra última hora,
I al dar-vos lo darrer bes,
Siau nostra protectora
Gran Regina de Farners.

En l'acollidor porxo immediat a l'ermita, esperem, alleugerits de les nostres motxilles, els companys de la reraguarda, que no tarden gaire a fer l'arribada. Prenem unes visites fotogràfiques del castell de Farners que tenim al nostre davant, i sense més dilacions ens disposem a fer l'escalada de l'escarpat turó al cim del qual s'asseu majestuós aquell castell, a 442 metres d'altitud. Cosa de mig quart més tard, pujant per atrevida drecera, tallada en penya viva, ja petgem les ben conservades runes de l'atractiu castell. Consta que aquest darrer, temporal residència dels senyors de Farners a partir del segle XIV, formava part antigament del bescomtat de Cabrera.

Mentre els meus companys embadaleixen en la contemplació del magnífic panorama que s'albira des de la cresta de les vetustes muralles, em deixo portar per les meves aficions botàniques i recullo- a despit de la gran secada d'enguany- algunes plantes interessants per al meu herbari: entre elles em permeto citar *Iberis Dunali* Cad., formosa crucífera endèmica de Catalunya que, per cert, trobo anòmalament en flor, i també la rara composta *Hygoseris scabra* L.

El cronòmetre assenyala les 11 i 5 minuts quan abandonem el castell de Farners. Acampen en l'alegre esplanada immediata al Santuari, prop d'unes alzines de robusta planta. Tenim aigua a discreció en una font artificial construïda al costat del porxo; segons ens informen, la font davalla canalitzada des de Can Planes de Farners. Sense gastar gaires compliments, cadascú de nosaltres s'espavila per tal de fer un bon forat als variats proveïments que tragina en la motxilla respectiva. Observo que totes les mandíbules funcionen amb llestesa i amb ritme sostingut!...

El nostre guia ocasional, amic Ramilans, s'acomiada de nosaltres i emprèn el camí de retorn a Santa Coloma.

A les 11 i 35ms., plenament confortats, aixequem veles i tornem a trescar amb delit. Als 5 minuts, per ampla carretera que, planejant s'adreça a La Casilla, retrobem el camí carreter de Santa Coloma a Arbúcies. Quan jo, que anava al davant de la colla, empenia decidit el ramal ascendent o sigui el que es mostrava a la nostra dreta (el qual és l'indicat per a traslladar-se de Farners a Argimont, passant per la gran Roca

Boiera, per Can Gorgals, el Far i per la pintoresca i ben forestada serra de Sant Pere), el vailet conductor del mul ens diu, amb to de suficiència, que anem errats de comptes, ja que el camí a prendre per anar al Santuari d'Argimont és el descendent, el que s'adreça a Santa

Coloma. Petit altercat! Despleguem com a senyal de garantia el mapa-croquis de la comarca l'1/50.000, però el xicot no s'admet de raons i s'entesta en el que havia manifestat. Mig perplexos, cedim a la fi; ni mai que ho haguéssim fet!: ja estem davallant i davallant sense interrupció! Total: una marrada de més de mitja hora i 200 metres de desnivell perduts. A menys de mig camí de Santa Coloma, i quelcom més avall de l'abans al·ludida pedra balladora, prenem una travessa ascendent que en cosa de 20 minuts ens porta a un collet proper a una masia que, si mal no recordo, en diuen a Can Gaspar. Són les 12 i 40 ms. oficial. Estem a 320 metres d'altitud. Evidentment havem pres indegudament el camí vell d'Argimont, el que els traginers segueixen habitualment per anar-hi des de Santa Coloma, però mai des de Farners.

La justa indignació general que s'és elevada contra del jove *cicerone*, fill de la comarca, per la seva desencertada labor de conducció, s'esvaeix promptament davant l'espectacle que s'ofereix als nostres ulls: a primer terme, tenim la impressionant fonçalada del torrent de Vilarràs on ens caldrà davallar; al fons, retallant l'horitzó, la perfilada serra de Sant Pere (583 metres) rublerta de vegetació, i com esperó seu independitzat, l'alterosa muntanya granítica d'Argimont, amb el petit i blanc santuari del mateix nom, plantat al seu bell cim com a centinella vigilant de tota la comarca.

En el collet on estem fent breu parada, hi ha un encreuament de camins carreters; prenem el de l'esquerra que baixa decidit vers la fonçalada a través de bonica sureda. A les 13 i 5 ms. passem per la ben situada Masia del Rieral (alt. 217 metres), que es troba rodejada per gemada prada i mosaic de variats conreus. Observem, no gaire apartat d'aquest indret, un típic aqüeducte. Voregem camps de sègol i de blat, així com diversos conreus.

L'última part de l'ascensió la fem per camí més plàcid i tenim ocasió d'admirar belles perspectives de l'ermita i reconades ubèrrimes de vegetació.

Retrobem, en una gran abundància, l'abans citada margarida boscana, i, arreu, formant tupida i extensa colònia, apareix *Cytisus triflorus* L'Hérit, ornamental arbust, de tupit fullatge que els naturals de la comarca coneixen amb el nom de mollarols. L'indret és tan encisador que sembla talment que estem recorrent un jardí sàviament cultivat. Apareixen uns bancals abandonats que encara conserven testimonis migrolats dels antics conreus: vinya, cirerer, blat, pomera, atzavara, etc.

Són les 14 i 20ms. oficials, quan assolim l'emcibellat santuari d'Argimont (alt.466 mts). Acomiadem tot seguit la cavalleria damunt de la qual viatjava l'amic Jesús Vernis, ja plenament recuperat.

Després de merescut repòs, visitem l'ermita i les dependències annexes. L'església, que ja existia a principis del segle XVII, no ofereix res de ben notable; el seu estat actual és de franc abandó: tota ella es troba mig desmantellada i els seus murs interiors materialment recoberts d'inscripcions al·lusives al lloc, d'innegable bona intenció, però de pèssim gust. Anem a besar la maneta de la petita imatge de la Verge d'Argimont, tota rústega dintre del seu mantell blanc, mentre els germans Vernis aparien i encenen, en senyal d'homenatge, el ciri comprat a Santa Coloma.

Eixim al defora. Per una estreta graonada, tallada en part dintre la penya, pugem per grupets a l'atreuit campanar, privilegiat observatori des del qual la vista s'esplaia a desdir, cobrint un territori immens. Amb en Fibla, Piqué, Silvestre i Argimon tractem de desglossar aquest complex geogràfic: començant pel N. i seguint cap a llevant i després a migjorn, observem successivament: el gep terminal de la

muntanya de Sant Miquel de Solterra, mig amagat per la propera serra de Sant Pere; la serra de Sant Gregori; el gran casal de Can Planes de Farners, estratègicament situat; la muntanya i ermita de Santa Bàrbara; l'espadat del Far, capçalera oriental de les Guilleries; el torturat massís de Puigsacalm; el santuari de Santa Afra; els contraforts pirenenics de les Alberes i de la Serra de Roses; les Gavarres; les serres litorals retallant el mar; el castell de Palafolls; la serralada de Montnegre; la immensa plana de La Selva i del Gironès, amb un gran escampall de pobles; en fi, el Montseny, dissimulat encara...

L'hora avança i ho deixem tot per tal de dinar; fins l'amic Daniel Argimon que estava fotografiant una xibeca arraulida damunt el pòrtic de l'antiga cambra dels pelegrins. Còmodament instal·lats en la placeta natural que es troba situada uns metres més avall de l'enclòs del Santuari, deslliurem promptament les nostres motxilles de la minestra que servaven, satisfent així la gana que la caminada havia despertat als components de la colla. A l'hora de les postres hi ha una voleiada improvisada dels crocantins de Santa Coloma, que l'amic Mattes dedica a la comunitat, seguida d'intercanvis fotogràfics.

Són les 15 i 23ms. quan es dóna el toc de sortida. Seguim el camí forestal descendent que fa gran nombre de giragonces. A les 15 i 42 minuts, trobem l'encreuament del camí carreter de Gorgals a L'Esparra, no lluny de Can Pere Llarg. Aquest darrer, prenent-lo cap a la dreta, baixa fortament en direcció a L'Esparra. El temps s'ha posat rúfol, el cel fa estona que s'està encaputxant i oïm vers llevant una no gaire esperançadora tronada.

A despit que l'amic Samitier, que fa de capdavanter nostre, arroegega a tota la colla amb briosa marxa, arribem al petit nucli de L'Esparra (190m.) amb la pluja a sobre. El cronòmetre marca en aquest moment les 16, exactament. Acte seguit es despleguen les teles impermeables disponibles i ens preparem a aguantar el xàfec, mig aixoplugats per l'ampla copa d'una alzina en el veïnatge d'una gran bassa per abeurar el bestiar. Tinc lleure per observar la presència d'un enclavament basàltic pròxim a la carretera de Riudarenes, que arrenca a pocs passos del lloc on ens trobem refugiats.

Sortosament la tamborinada ha amainat de pressa i bentost cessa de ploure. Passen uns vianants fills de la localitat i ens informen que de L'Esparra a l'estació ferroviària de L'Empalme hi ha 3 hores llargues de camí. Tenim un moment de descoratjament en comprovar que són les 16 i 8 minuts, perquè sabem que l'últim tren de la tarda per retornar a Barcelona (el marina) surt de l'esmentada estació al punt de les 19. Cal no perdre ni un sol minut. Ens revestim de valor i, som-hi de bell nou, a trescar de valent s'ha dit!

Anem en direcció a l'allargassada serra de Vilalobera-Can Mallorca que tenim al davant nostre, en direcció a ponent. En cosa de mig quart, travessant frondosa sureda, baixem al molí de Can Ponç (145m.altura), digna masia al peu de la qual vegeta un enorme xiprer. Poc després trobem la Riera de L'Esparra (130m.alt.) que atravesem mitjançant una rústega passarel·la. L'indret, densament poblat de verns i pollancrecs és encisador de debò, però renunciem a les contemplacions poètiques, i prosseguim la ruta esperonats per la premura del temps. En lloc de seguir el camí carreter normal que passa per Can Fornells i s'entreté donant un sens fi de giragonces, preferim enfilegar tot seguit, vers la nostra esquerra, un corriol-drecera que puja decidit vers la part alta de la Serralada per entremig de suros, castanyers i pins pinyoners, amb malesa dominant de bruc boual. La pujada llarga i penosa, ens obliga a esbufegar de valent i a prendre uns instants de repòs, durant els quals contemplem la pròxima silueta del turó d'Argimont, impressionant de debò; al peu del turó, es destaca el gran

casal de Can Morcadella. Poc abans d'assolir la carena retrobem el camí carreter, el qual seguirem en es seu darrer tram.

Per fi arribem a la carena, situada a 300m. d'altitud. Registrem que en la pujada havem esmerçat una bona mitja horeta. Són les 16 i 49 minuts. A un centenar de metres o poc més, davant nostre tenim l'encreuament de la carretera que porta de Can Mallorca a Can Fornaca i a Can Riera de Montgròs; prenem l'embranchament de l'esquerra que va a Can Mallorca i a L'Empalme seguint l'esquena de la gran serralada granítica. Imponent és el Montseny des del lloc on ens trobem.

Agullonats per la inexorabilitat del temps que ràpid se'ns esmuny, concentrem les nostres energies, i, de comú acord, ens llancem a una marxa decidida que ben prompte degenera en espectacular carrera. A ritme forçat l'Argimont, els germans Vernis i jo, malgrat d'un peu que tinc fortament adolorit, prenem avantatge a la resta de la colla. Pel plaent camí de Can Mallorca, tot planejant, seguim disparats com si fóssim coets! La casa de Can Mallorca queda a la nostra dreta, sostreta al nostre esguard per una ondulació del terreny. Deixem a la nostra esquerra la carretera anomenada de les Roques de Clarà, i poc abans d'arribar a l'anomenat Pla dels Arboços (270m.), en una gran recolzada de la carretera, es presenta davant nostre, quelcom distanciat, el gran casal de Can Mallorca (284m.alt.) dit també Casa del Bosc. A l'objecte de reagrupar els companys ressagats i de reparar una mica les nostres forces, decidim parar uns instants, quan el meu rellotge assenyala les 17 i 20 minuts. Acabem de recórrer 3 km. 600 en 31 minuts, o sigui que hem fet una mitjana de 7 kms.

Ara sí que considerem guanyada la partida de poder fer avui el nostre retorn a Barcelona, car coneixem prou bé la distància que ens separa de l'estació ferroviària de L'Empalme i el temps aproximat que hauríem d'esmerçar per a traslladar-nos-hi.

A les 17 i 28 minuts prosseguim el camí que ara davalla per un fort pendent. El sol fa estona que ha sortit de bell nou i il·lumina fantasiosament la serralada de Montnegre i el llunyà turó del castell d'Hostalric. Entrem en els boscos de la meva propietat i passem sucesivament per Els Tres Termes i Coll de Ravell anant a raure prop del Mas Gelabert, al peu del camí veïnal de Sils a Maçanes. Trenquem a la dreta, al cap de poc deixem la carretera i traspassem les palanques de la Riera de Santa Coloma, presentant-nos en 5 minuts més, al nucli ferroviari de L'Empalme (65m.alt.). Són les 18 i 37 m., i encara tenim temps sobrer per anar a prendre un refresc a la cantina de l'estació abans de l'arribada del tren de la línia de l'interior (línia de Granollers) que havia de passar a dos quarts de set de la tarda però que portava un sensible retard.

Hem esmerçat un total efectiu de marxa de 6 hores i 24 minuts per realitzar l'etapa excursionista del dia d'avui.

Retuts per l'esforç realitzat, ens acomodem a discreció en els seients d'un vagó de 2.ª classe (ja ens ho mereixem!), disposats a gaudir àmpliament de la relativa blanor de l'encoixinat.

A Hostalric, ens acomiadem de l'amic Silvestre que es reintegra a la seva llar, i el seu lloc és ocupat per un altre bon amic, Mossèn Mateu Duran, candidat que fou per venir a la nostra excursió i que accidentalment viatja en el mateix tren que nosaltres.

A mig camí de Barcelona, fem un darrer pisolabis a base d'una excel·lent crema de marron glaçé sorpresa que l'amic Riera ens tenia reservada per darrera hora.

A les 9 del vespre el tren ens dipositava sans i xirois, a la gran estació de França de la nostra ciutat comtal.

Barcelona, 5 de juny del 1947

1949, Josep Barrau i Andreu LA DIADA DELS COROS A FARNES

De molts anys es celebra a la nostra ciutat la festa dels Coros, la qual s'és convertida en festa popular i tradicional. Certament que és una diada, sobre tot si el sol és esplendorós com enguany, de les més alegroies i típiques.

A punta d'alba ja sentireu enrenou per les cases, fent-se els darrers preparatius. De bon matí es reuneixen els cantaires en llurs entitats corals, i precedits de l'orquestra emprenen la marxa. Les notes musicals els acompanyen fins a l'extrem del Raval, però els picarols de l'alegria i de l'entusiasme, aquella música que romàn dintre de l'ànima dintre de l'ànima, sobreïx i els acompanya durant tota la jornada.

Als coristes s'els ajunten colles i més colles de joves i donzelles, famílies enteres que es porten la minestra; ben sovint cal cedir el pas als turismes que traslladen aquelles persones i els infants que no podrien fer la caminada o als camions i carros que transporten l'avituallament precís per a l'hora de l'àpat campestre.

Enmig d'agradeses converses i de la contemplació dels bells paratges, emprant adés el camí, adés les dreteres, arribem al cim i entrem a l'Ermita a saludar la Verge de Farnés, a la qual alguns coristes i altres persones, ofrenen devotament els ciris que han pujat en compliment d'una prometença.

Cada cor fa dir la seva Missa a honor de la Verge, assistint-hi, essent corprenedor veure els fills al redòs de la Mare.

Complida aquesta nota de pietat, que res hi manca en aquesta bella diada, comença l'esmorzar sota els alzinars, i poc després, les sardanes, màgiques anelles que a tots ens agermanen, finalitzant en belles cantades amb que els cors obsequien a tots els acompanyants.

Entre tant, cercant una ombra, m'he arrecerat prop de l'Ermita i contemplat tan bell espectacle, m'he dit: Heus ací un pomell de joventut que esclata a la joia en l'esplanada de Farnés- entre l'amor i l'ideal- al redòs de la Verge que els esguarda amorosa i dessota el Castell posat al cim de la muntanya com una fita indicadora de l'ideal a seguir: Amunt les mans, amunt els cors amunt l'esguard vers l'excelsitud!

L'alegria va en augment. L'àpat campestre ha renovellat les forces per a puntejar més sardanes...Les cobles toquen la darrera, senyal que és arribat el moment d'emprendre la tornada.

L'últim adéu a la Verge, l'últim prep per als éssers estimats, i tot seguit les colles emprenen la devallada, portant dedins la joia d'una festa de tant agradosa recordança...

Els coristes, precedits de l'orquestra, i acompanyats de gent de la ciutat, retornen al seu Casal...Es l'hora foscant; se sent encara el conversar alegroi d'alguna que altra colla ressagada; fito el darrer esguard en direcció a Farnés, sols es veu la silueta de les muntanyes, que encerclen la nostra vall, una de les quals hostatja la perla més valuosa

de l'encontrada de la Selva; la de tothom venerada i sempre estimada Verge de Farnés.

Aquest esguard vol ésser el darrer comiat, tot ple de melangia...Tothom ha retornat a la llar amorosa...La nit va eixamplant la seva fosca, semblant talment que la Verge de Farnés estén el seu mantell protector cobricel·lant els fills de Santa Coloma.

Revista del Mil·lenari La Selva 19-4-1949

1950, Anònim

A la nostra Mare

Dalt del rocà encastellada
sou l'estel d'aquesta vall,
sou la nostra enamorada,
la nostra guia i mirall.
I si això no és prou encara,
llavors us direm: Mare!
i així ja us ho haurem dit tot.
I puig que Mare amorosa,
feu-nos la vida sortosa
i empareu-nos en la mort.

Programa Festa Major 1950

1950, Josep Mª López-Picó

TRASLLAT DE LA MARE DE DEU DE FARNERS A LA
PARROQUIA DE SANTA COLOMA LA VIGILIA DEL MES
DE MARIA DE L'ANY SANT I DEL MIL·LENARI
PARROQUIAL

He vist l'alba postrera de l'abril
encara mantellada de gebrada
i els roserars silvestres a l'abric
d'un somni blanc que han poncellat els àngels.
M'han dit bon dia! els rossinyols a punt
dels diàlegs de maig amb les aloses
i he vist les missatgeres de la llum
posar domassos amb batecs de joia.
Reculls, Santa Coloma de Farnés
bons averanys en flor del Mil·lenari
que repiquin a la Mare de Déu
muguets d'alens on el Seu Nom esclati.

30 d'abril de 1950, Revista del Mil·lenari La Selva n° 13

1950, Francesc de B. Lladó
Lloança a la Verge de Farners

Si vetlleu per nostra Vila,
dolça Verge de Farners,
quin bell encís un perfila
enmig de la pau tranquila
de llànties i els pitxers?

Oh, Verge, vostra presència,
estel de flama vivent
que il·lumini la consciència
del qui us vol devotament!

I endolciu amb la mirada
tots els recons i els indrets
de la Vila agermanada,
de vostres gràcies replets!

Passeu per carrers i places
beneint les nostres llars,
i al conjur de vostres passes
tindrem els jorns molt més clars!

Seieu sempre al cap de taula
Mare de Déu de Farners:
en cada cor, un retaule,
garbes de cors per rosers!

I en cada llavi una flaire,
humil com de romaní,
i una flama que s'enlaira
i un bes que no pot morí!

I una oració volandera
com un vol de cent ocells
i una ferventa preguera,
i uns goigs polsosos i vells!

I un rosari cada dia,
i un tritlleig de mil cloquers,
oh, Verge Santa Maria,
Mare de Déu de Farners!

Beneiu plans i muntanyes
els camps, les hortes i els prats
les masies i cabanyes
les collites i els remats!

Caminants i pagesia,
els pastors i rabadans,
el batlle i la clerecia,
pares, mares i germans!

L'avi vell i la mainada,
la promesa i el promès,
la mestressa enfeinessada,
i el devot i el feligrès!

Els botiguers i els captaires,
amos, mossos i parcers,
els marxants i els llenyataires,
Mare de Déu de Farners!

Verge de Santa Coloma,
tan blanca i tan traslutzent,
amb vostra cèlica aroma,
dau-nos la Fe més vivent!

I al vostre entorn aplegades
vinguin les generacions
devotes i endiumenjades
per l'encís dels vostres dons!

J en la vida perdurable
que hi tinguin els llocs primers,
per vostre somriure afable,
oh, Verge gentil i amable,
Mare de Déu de Farners!

Revista del Mil·lenari La Selva 1950

1950, Francesc de B. Lladó El Temple

Aixopluguen tes voltes mil anyades!
quants sospirs ha sentit el teu cancell
velles pedres ungides i amarades
d'estigmes de grandesa del temps vell!

Encara avui s'immola en tes arcades
l'incruent Sacrifici de l'Anyell!
Cada correu dels teus, té les petjades
que ens mostren dels mil anys l'etern segell!
Com vibra la Ciutat! Santa Coloma
per tu ha copsat tota la fe de Crist,
litúrgica presència, veu de Roma,

enlairament constant que els anys han vist
des de la nau austera i policroma
que els altres mil anys de glòria ja ha previst!
Revista del Mil·lenari La Selva nº 10 1950

1950, Francesc de B. Lladó
LA MARE DE DEU DE FARNERS

D'un tros lluny, l'olor d'ermita
t'obre el cor i l'esperit:
el camí més exquisit
una Verge té per fita!

Quina Verge tan bonica!
Mare de Déu de Farners!
Del vostre cèlic recers,
m'en donareu una mica?

Doneu-m'hi pa, llit i taula,
a prop del vostre redors:
si Vós em doneu paraula,

Mare de Déu, serem dos:
Vós al bell mig del retaule
i jo embadalit de Vós!

Revista del Mil·lenari , La Selva nº 13, 1950

1950, Josep Mª López-Picó
SONET JUBILÓS A LA COMMEMORACIÓ MIL·LENÀRIA
DE SANTA COLOMA DE FARNÉS

L'ombreig d'un vol d'aléns de la Coloma
bateja el seny del teu respir vernacle
i un pétal d'ala en borralló de ploma
oreja, amb el teu nom, el seu oracle.

Llavis amargs de fel d'un tast de poma
s'emmelen amb la Fe del teu cenacle,
rusc del perdó de l'abellar de Roma
l'Any Jubilar del seu i el teu miracle.

I el Crec en Déu, ressò del teu mil·leni,
a l'airecel s'eleva i fa que aleni,
Tantum ergo celeste, i se n'agradi,

l'esclat on s'il·lumina la candela
de l'Angelus de llum i canticela
de brises esbarjoses al teu radi.

Revista del Mil·lenari La Selva nº 13, 1950

1951, Francesc de B. Lladó El Castell

Castell, altiu castell, cima argentada,
que besa el vent talment com d'amagat;
reposa en tu, l'història empolssegada
com en arxiu que el temps ha respectat!

Cada pedra és un cor! Sentiu? Batega
tot el neguit d'amor i de combat...
La Ciutat, d'un tros lluny, com arreplega
les engrunes de glòria que han restat!

Espectre de la nit, suau penombra
que vetlla constantment l'antic record;
a voltes, l'esguard veu com passa l'ombra

allargassada i prima de la Mort
que sotja ençà i enllà, com en pesombre
l'escolament del temps ple de dissort!

Programa Festa Major 1951

1951, Nivisa Any Mil·lenari

Mil anys fa que un dia va formar-se
nostra ciutat, que fou selva només;
amb el nom de la Vall va batejar-se,
esdevintguent el que te avui: Farnés.

Des de llavors, seguint curs de l'història,

han passat dies de goig, també de dol,
nasquent fills que ens han donat la glòria,
brillant i pura igual que llum del sol.

Fills has tingut, escampats per la terra,
com navegants per l'immens del mar blau,
i si foren herois per fer la guerra,
van ésser també nobles per la pau.

Molts religiosos, que en les selves verges,
van ensenyar els camins de la llum,
fent conèixer als selvatges i negres
de la fe, la puresa i el perfum.

Has vist néixer sants, embaixadors de pau
que el te sòl han omplert de la grandesa,
i ells son Sant Salvador i Sant Dalmau,
columnes de la fe i flors de puresa.

Grans literals, els quals en el seu dia,
amb fama ens han descrit els seus pensars;
eminències mundials d'astronomia,
savis, músics i artistes exemplars.

Crítics, historiadors, metjes de fama,
grans comerciants per el mon escampats,
militars herois, temuts en campanya,
filosops i fins entesos magistrats.

Temps ha passat, i la glòria tramesa
dels pares, els seus fills han hereditat,
siguent aquests els que daran grandesa
i faran immortal nostra ciutat.

Aquests teus escultors donaran vida
a fusta, marbre i bronze esculpit;
pintant joves pintors que l'art els crida
i que per ell sols viuen amb dalit.

I el terrassà cultivarà la terra,
fent-la fèrtil per rendir el treball;
fent córrer el fuster martell i serra,
i el ferrer i el manyar trincar el mall.

Tot obrer podrà especialitzarse
treballant amb amor i intensitat,
i l'estudiant lograrà superar-se,
i tot per a dar nom a la ciutat.

I fent-ho així, a uns altres mil·lenaris,

orgullosos els nostres descendents,
podran igual que avui fer comentaris
de tots els fills que siguin eminents.

I els que estiguin llunyants, com els que hi visquin,
podrán dir amb amor i amb interès:
soc fill d'un poble en tot importantíssim,
soc de SANTA COLOMA DE FARNES.

Programa de Festa Major 1951

1952 , Josep Barrau i Andreu BELLESES DE SANTA COLOMA DE FARNES

Totes les ciutats, pobles i llogarrets, tenen coses boniques i artístiques que els donen un caire típic, i que als seus habitants els agrada servir, admirar i fer conèixer.

Uns tenen paratges frondosos i fresquívol, fonts abundoses d'aigua, adés natural, adés mineral. D'altres posseeixen edificis de gran valor arquitectònic, castells antics més o menys valuosos o interessants, grutes, ponts, muralles antigues, cases pairals cèlebres, d'èpoques passades, ermites, esglésies, catedrals, monuments...

Cada poble té la seva riquesa, els seus tresors antics, a voltes soterrats, que els homes de ciència i les Entitats protectores del patrimoni artístic nacional tenen cura de treure'ls a plena llum perquè puguem apreciar la cultura d'èpoques pretèrites. Cada ciutat té algun home il·lustre, algun fill que s'és distingit en les Arts, en les Ciències, en les Lletres; algun fill estudiós que ha destacat del conjunt dels ciutadans i que constitueix la glòria de la seva ciutat nadiua.

SANTA COLOMA DE FARNES també en té de coses boniques, de belleses naturals, de paratges admirables, fonts regalades, aigües termals, passeig ombrívol i acollidor, cases antigües plenes d'història; té una església mil·lenària i les ermites de Farnés i d'Argimont i el majestuós Castell de Farnés; té fills il·lustres que l'han honorada i que l'honoren encara en tots els estaments i en disciplines diverses.

Voler detallar aquests punts donaria lloc a una crònica interessant per a la Història local de la població: història dels nostres carrers, dels nostres edificis, de les Entitats que un temps existiren, polítiques i socials i artístiques, dels regidors i dels Batlles que regiren i administraren els béns de la població, dels Srs. Rectors que tingueren cura dels valors espirituals dels seus habitants, dels homes eminents nascuts a aquesta terra, literats, juristes, músics, pintors, esculptors, i dels SANTS que amb les seves virtuts la deixaren xopa de gràcia i de frescor, facilitant la vida religiosa als seus habitants, tan fonament arrelada, puix és la pàtria de dos Sants.

Però això és llarg de fer. La tela per pintar és vasta, i són moltes les pinzellades que caldria donar perquè resultés exacta de línies i de coloriu que plagués als més exigents. Caldria, demés, temps per a fer-ho i posseir una sèrie de materials que no es poden aconseguir sols amb bona voluntat.

Contentem-nos avui de quatre pinzellades generals que donin una visió agradable de la nostra ciutat i tots puguem exclamar: Es maca Santa Coloma!

I més maca fóra encara si tots, des de les Autoritats als més senzills ciutadans hi poséssim el nostre gra de sorra per a conservar les seves belleses i per a augmentar la

seva ornamentació, la qual cosa faria més plaent encara l'estança dels seus habitants i la d'aquells que vénen a passar-hi temporades, particularment a l'època estival.

Colomencs! La nostra Vila, declarada Ciutat l'any 1906, té belleses naturals que havem d'estimar i exigir que siguin respectades, fent tot el que calgui per conservar-les i augmentar-les. Té Santa Coloma, als afores, uns

paratges incomparables units a la ciutat per mitjà del passeig vell i del passeig nou; el primer que va des de la placeta de la Caixa de Pensions fins al Pont de Sant Salvador –Passeig dels til·lers –i el segon, -Passeig dels àcers-que va des de les cases dels Srs.Monegal i Alsina, a la dreta del Camp de Deports, fins a convergir al passeig vell, el qual condueix al PARC DE SANT SALVADOR on hi ha una deu abundosa d'aigua natural, lloc fresc i agradable, visitat cada dia i a tota hora pels vells i la mainadeta, per la corrua de gent que va a omplir cànirs i ampolles, i a l'istiu pels nostres veranejants que hi passen les millors estones admirant la seva bellesa i gaudint de la seva frescor.

Aquest paratge i l'edifici destinat a begudes i menjars, fou cedit per les famílies Boix-Millàs-Estil·las, com hereus del patrici en Francesc Vallicrosa i Fortet, a la Corporació Municipal, amb la condició de que els beneficis que pugués reportar a la dita Corporació fossin destinats a l'Hospital.

Amb la feliç idea que hom ha tingut de posar al servei públic aquest petit Hotel, que estava quasi abandonat, i amb la construcció de la pista de ball, aquest paratge que ja tothom anomena Parc de Sant Salvador, s'és vist extraordinàriament concorregut aquest istiu. Unes millores més transformaran aquest recés en el lloc predilecte dels colomencs i dels estiuejants.

Del Parc i Font de Sant Salvador, en direcció S.E., sempre vorejant la Riera, passant per la Vaga dita d'en Purré i el caminet ran de muntanya, arribem fins al Balneari Termas Orión. Existeix a l'Ajuntament un plan d'urbanització d'aquest paratge, que el dia que pugui realitzar-se s'enriquirà

la bellesa natural d'aquest lloc i els vernejants del Balneari podran venir còmodament a Sant Salvador. Es un desig que voldríem veure realitzar per l'esplendor de Santa Coloma.

En direcció S.O. entrem en el Passeig de Plàtans i Verns, ran de la Riera, esplai dels enamorats que cerquen la soledat dels seus bancs on passen el rosari tot contemplant les Roques de la Mare de Déu, i que condueix a la Font Picant, dita de Sant Dalmau, molt freqüentada per les persones que van a passejar la mainadeta, pels que volen degustar la lleugera picantor de l'aigua i els amants d'omplir garrafes i ampolles per a substituir l'aigua mineral de Caldes, essent, demés, el punt de parada dels excursionistes que baixen de Farnés.

El troç de Riera que va des del Pont de Sant Salvador fins a la Font de Sant Dalmau, és la Platja de Santa Coloma, on les mares acompanyen la quitxalla per a banyar-los, els quals tot fent xip-xap, juguen amb galledetes amb l'aigua i sorra, i els més grandets cerquen peixos sota les pedres.

Aquest espai, ben urbanitzat, fóra el lloc ideal per a gaudir dels aventatges d'una PISCINA, acabant la ja començada o construint-ne una de nova, ben acondicionada, anhel del nostre jovent, que necessita aquest esplai higiènic i de cultura física, tan recomanat i encoratjat per altres personalitats que comprenen l'aforisme: Mens sana in corpore sano. Assumptes que les Autoritats han de resoldre en bé de la població i de cara al turisme.

Més amunt, sempre ran de Riera, podem gaudir la bellesa salvatge que ens porta a la Font tan estimada d'en Casellas, la Gorga d'en Vilà –piscina natural –de tots tan freqüentada, per manca d'altra, al Pla de les Alzines, lloc

típic on es ballen les sardanes el dia de l'Aplec de Farnés, a la Font de l'Oller, a les prades d'en Massaneda en ple Sot de Vallors i al magnífic Sot de les Fosses.

Els amants de les muntanyes i de les seves belleses selvatges, els amics de les Rieres i de les pesques que hi organitzen, que gaudeixen tan sovint de les meravelles de la naturalesa, trobaran pobre tot el que resta escrit, però no es pot dir tot en unes ratlles; l'intenció és donar una prova d'estimació a les nostres coses i enfilat un desig que tendeixi a fomentar la seva coneixença i estimació.

Si féssim més atractives aquestes belleses amb l'organització de Festes adequades i mantenint el Deport a l'altura que correspon a un lloc turístic com és la Capital de La Selva, majorment tinguent un Camp per Deports tan important, el qual voldríem fos el centre de tots els esports de la població, futbol, bàsquet, tennis, ciclisme, patinatge, etc., certament hauríem conseguit seguir les normes donades de laborar per al turisme, i com que Santa Coloma reuneix condicions turístiques més importants que altres llocs, d'ací la necessitat de maldar per impulsar i orientar aquesta activitat tan pròpia, majorment que no es veu manera d'aixamplar les activitats industrials que farien créixer la ciutat i realçarien la seva importància.

Com guanyaria la nostra ciutat: si aprofitant les riqueses naturals que té, amb intel·ligent i gradual urbanització sabéssim donar-li un caire d'atracció: la gent no marxaria a fora, ans els de fora vindrien a dins, restarien meravellats de les belleses que té Santa Coloma.

Programa Festa Major 1952

1952, S. Viñas FESTA MAJOR

Diades de joia
de goig i fatic,
que ningú és pobre
i tothom és ric.

Coples forasteres,
sardanes, concerts;
noies enciseres,
joves i vailets.

Vestits que d'armaris
lliurats es veuran;
armes espantades
que dejunaran.

Trajo nou de trinca,
Jove encarcerat,
camisa bonica
amb coll de diputat.

Homes que corbata
no duen tot l'any,

els apreta massa,
s'estan escanyant.

Parades de xurros,
barques, tir al blanc;
tabac ros i puros;
pollastre i xampany.

Nens que toquen pitos
que's posen al cap;
vols de caballitos
prop de l'envelat.

Grans sessions de cine
plenes a desdir
on veus la padrina
per entrar i sortir.

Alegres les colles
es van passejant;
passen nois i noies
rient i jugant.

Mirades que's troben,
principis d'amors...
volen i no gosen
cares amb rubors.

Formoses donzelles
van amb la mamà;
ni els espanta-velles
no les fan marxar.

Música a les barques
i als autos de xoc;
sardanes a la plaça,
música per tot!

Oficis solemnes,
gales oficials,
fútbol, bicicletes,
actes culturals.

Vermuts, cafès, vida bona,
dinars de gran potentat,
i dintre poqueta estona
a pendre bicarbonat.

Menjar típic i sortit,
gran variació de plats:

conill, pollastre rostit,
pops, llagosta i oca amb naps;

requisits, fruita del dia,
merengues, cremes i flam;
teules i reposteria
i altre postre de variant.

Cares sanes i enriallades;
homes satisfets i bons:
les butxaques abaixades
i apujades les pressions.

Sales de ball abarroades
on quasi no es pot ballar;
empentes i trepitjades,
camises molles de suar.

Excitament i deliri,
molt xivarri i poc descans;
seríem ja al cementiri
si aquesta durés tot l'any.

La festa més agitada
que tot ens ha trasbalsat,
i ens duu la pau anhelada
després que aquesta ha passat.

Dies de tanta alegrança,
dies de tanta abundor,
arreu deixen la recança
de nostra Festa Major!

Programa Festa Major 1952

1952, Anònim

D'un tros lluny, l'olor d'ermita
t'obre el cor i l'esperit:
el camí més exquisit
una Verge té per fita
Quina Verge tan bonica!
Mare de Déu de Farners!
Del vostre cèlic recers,
m'en donareu una mica?

Programa Festa Major 1952

1953, Josep Cufí

ESPURNES DE SANTA COLOMA DE FARNÉS

A la ciutat

Neix Santa Coloma de Farnés, com un esclat de flor primavera, en plena aubada, del ric jardí selvatà. Neix senzilla, com el suau perfum de la viola; senzilla com els colomencs que habiten dins d'ella.

L'amor que brota del seu si, és l'escut que la guarda; la seva llei és virtut i el seu treball li fa corona. Ditxós qui copsa l'encís del seu dolç viure. Diuen que es una coloma; però coloma sense fel, que en el seu bec hi porta el ramell de la pau: pau sincera en el cor de tots els colomins.

Que feliços som els que podem viure dintre d'ella! La tranquil·litat i repòs que hi regnen, és talment comparable al capvespre d'un dia estiuenc, quan els febles raig de l'astre rei dauren els cimals de les muntanyes i, al pondre's com visió màgica, tota la gama de colors es mostra i passa per la tela blauenca del cel i, de sobte, l'estrella del dia fa el seu primer parpalleig, com si volgués dir: reposa tranquila i segura, ciutat, i espera el nou dia, que't fa gran, encisadora i senzilla com el suau perfum de la viola, mantellada de gebrada d'un matí primaveral.

A la verge de Farnés

Al damunt de la muntanya, sota el mantell del nostre cel blau, he vist oltat d'alzines i ginestes, un castell que, altiu i humil, guarda una ermita, petita com un gra de mill, però ardent com un forn encès. Dintre d'ella està la nostre Mare, la Verge de Farnés: l'Alba Estel – la matutina –, la que'ns senyala el camí del Cel!

Quants batecs de cor heu sentit al vostre redós, Verge nostra! Quantes llàgrimes ha aixugat el vostre mantell daurat, abrigador de penes i fatigs! Quants, amb peus descalços i lligat, han recorregut a Vós, en demanda de protecció i auxili!... I al arribar davant vostra presència, amb quin fervor diuen: Déu vos salve, Maria, plena sou de gràcia...!

A la font de Sant Salvador

Sota un cel encisador i vert paisatge, he descobert una font; al seu redós, flors silvestres hi creixen boniques i ufanes al só de la seva cantarella. Està encatificada de molsa, i frondosos pins, plàtans i castanyers, amb el seu verdejant brancatge, ombregen aquest lloc, a on la natura hi ha abocat tantes delícies.

El passeig que a ella porta, s'enjoia, riu i canta, saturat de meravella i de perfum; i la deu de l'aigua blau-cel que brolla de la seva sina, fresca i clara, en fa del lloc un recés d'encant, d'amor i d'alegrança.

Oh Font de Sant Salvador! Tu ets aquesta joia, la més volguda de tots els colomencs. Tu ets l'encant d'aquesta prada verdenca; la que assedegues el cor de quants vénen a visitar-te, buscant la tranquil·litat i repòs que al teu entorn regnen.

Sols tu saps quantes promeses d'enamorats s'han fet vora teu! Quants sospirs i batecs de cor de sers que s'estimen, has abrigat al só d'aquest dringar tan cristal·lí!

Tu ets la font deleitosa i bella que no sap qué es falliment; i dins l'aire de misteri que en tu troba tot colomí, sense adonar-se'n, desgrana una pregària d'agraïment a Sant Salvador, fill d'ela nostra Ciutat.

Jo t'estimo, Santa Coloma de Farnés; t'estimo amb tots els batecs del meu pit colomenc; ja que tu has sigut bressol dels nostres avant passats, que tanta glòria tan donat, fen-te ennoblidora i gran.

1955 J. Sureda Prat Santa Coloma en el recuerdo

Si aguza V. El oído y gusta dejarse llevar de la imaginación – el soñar a veces es grato- oirá el alegre repicar de las campanas columbenses anunciando la feliz Fiesta Mayor.- Nuestra pluma ama la fantasía y la leyenda y quien ha visto el amanecer de sus días, bajo la sombra del Castillo de Farnés, perdonable le es dejarse prender por los hilos del recuerdo. No cabe frialdad por lo tanto en nuestras líneas; no caeremos empero en el deleznable tópico del fanatismo – Santa Coloma es.. Mil veces añoro las fortuitas escaladas en lo alto del campanario. Abajo, cual cielo cubierto de inmóviles nubes pardas, aparecen los multiformes tejados de las casas apiñadas a la vera de la Iglesia. Santa Coloma no ha querido extenderse demasiado; ha preferido formar corro, dándose la singular paradoja de aprovecharse los escabrosos terrenos de la calle de Dalt, cuando la campiña de San Salvador abre amorosamente sus brazos. Sus calles rectilíneas y de considerable longitud, señalan una preocupación urbanística antiquísima. La media manzana de las “Mesures” es la rúbrica de un estilo desconocido. Mas bajémonos de nuestra atalaya y confundámonos con el vecindario que por ser día festivo deambula y llena la Plaza. Las mozas –guapas y gráciles son las chicas de Farnés- lucen su garbo enfundadas en vistosos y elegantes atavíos. No se muestran esquivas al galanteo de los chicos....Los padres sentados en el Bar hablan de sus cosas y de sus negocios. Las señoras -mujeres al fin- de modas y quizá de cine.

Mil veces se ha escrito que la verdadera belleza de Santa Coloma de Farnés reside en sus parajes. El frondoso parque que alberga la típica fuente de San Salvador, tiene aires maravillosos. Todos aquellos contornos, enlazados con la urbe por bien cuidadas y sombreadas vías, gozan de un trato privilegiado. Difícil es enumerar las múltiples fuentes que circundan la población. Desde las ricas aguas termales, hasta las carbónicas de la “Font Picant”, existe una vasta gama de diferentes gustos y para todos los usos.- ¿Lugares para visitar? Lléguese hasta las “Alzines”, hasta el Castillo de Farnés, hasta la “Gorga d’en Vilà”, hasta....¡sí con sólo abandonar la ciudad, uno entra ya en la exuberante Naturaleza! Santa Coloma cifra su riqueza en la agricultura. Reconocida es la laboriosidad del labriego selvatano y reconocida es también la excelencia de su cultivo. La industria aparece asimismo dentro de su desenvolvimiento económico con caracteres bien definidos. A grandes rasgos hemos dado un paseo por la Ciudad y sus afueras. Si nuestra descripción ha despertado en V. ansias de visitar el pueblo, hágalo. No se arrepentirá"

Programa Festa Major, 1955

1959, Marià Climent Viñolas LA RIERA DE SANTA COLOMA

La nostra riera neix a la Font dels Abeuradors molt abundant (l'origen d'aquest nom es degut a què servia i serveix per a saciar la set al bestiar que pastura per aquells indrets) a un quilòmetre més o menys de Can Joanhuix de Santa Margarida.

Al mateix Molí d'en Villaret hi afluix un altre brançal (no tan abundant) que neix a la Font de Serres.

Amb moltes altres fonts sense nom, a cada un dels esmentats naixements, formen la Riera de Santa Coloma que, després d'atravesar la carretera de Sant Hilari (al Km.9) hi afluïx també una riereta que neix a Serrahima de Joanet.

A uns 5 kms. riera avall, sota el Molí d'en Massaneda, un altre afluent que neix més amunt del Sot de la Casilla de Can Planes de Farnés, atravesant el Penjacans, va també a la nostra riera.

Prop de Santa Coloma, ajuda a augmentar les seves aigües la Riera de Castanyet, quina, des del pont d'en Manyà avall, se l'anomena Riera dels Frares.

Aquestes aigües, junt amb les dels torrents que desfilen per les vaguades que formen les muntanyes, fan que en els dies de pluja la Riera de Santa Coloma es vesteixi de riu important. Si aquestes aigües que es perden riu avall fossin retingudes per un o varis pantans fets a la zona muntanyosa, serien de gran utilitat en cas necessari.

No obstant, aquests 30 quilòmetres (més o menys) que té la Riera de Santa Coloma li donen considerable importància, doncs es reguen tots els terrenys que la voregen, tant per a l'explotació agrícola com per a la forestal.

La nostra riera, a més de la seva importància econòmica, té –i molt intensament- el seu valor espiritual.

Prop seu hi ha moltes fonts. Comencem per les últimes: Té la de Santa Llúcia, a un pas d'un dels passeigs del Balneari Termes Orion, la d'en Molins, la Font de la Mania- més apartada de la riera-, la de Sant Salvador, la del Jazz, les del Beat Dalmau (aigua picant), d'en Caselles, d'En Vilà i d'en Oller, totes en el terme de Santa Coloma de Farnés. També hi ha la de Coll Estret i moltes d'altres sense nom.

Tots sabem que té una gorga, la d'en Vilà, que és la que ens ha servit per a aprendre a nedar. A l'estiu és una forta atracció sentir-nos acariciats per l'aigua fresca i clara, com també sentir el cos fuetejat sota la cascada, lluenta com diamants i plata.

De petitets, quan el sol ens fa sentir la necessitat de mullar-nos els peus, tots hem anat a la riera a descalçar-nos i mirant l'aigua hem vist carbassudes manyagues prop als peus. Agafar-les és un instint natural que tots sentim i, quan són pescades, tot seguit ens apropiem d'un pot o ampolla amb aigua, per a ensenyar-les als pares, joiosos del nostre trofeu. Després, quan hem estat més grans, hem après a pescar amb les mans, amb l'ham o d'altres maneres.

Però la nostra riera no és la mateixa d'anys passats, que sempre hi havia molta abundància de peix. En part era degut als estius no tan secs, ja que, com és natural, amb abundància d'aigua els peixos tenen més defensa; i les rierades fortes a principis de primavera contribuïen també a què hi hagués més peix.

A més, ara a penes en puja de peix. La causa (molt lamentable per cert) és deguda a les aigües tòxiques que baixen per l'Acèquia.

Tota la nostra riera és una meravellosa obra de la naturalesa i l'exuberància de la seva vegetació és variadíssima de color i forma.

En el lloc que a cada vora hi ha verns, fan l'ombra tan atapeïda que el sol entra a la riera amb petites espurnes que, al besar l'aigua, donen l'impresió de guspines de foc que s'encenen i apaguen. Tot conjunt forma un meravellós paisatge per fer més exaltada la fantasia del poeta.

A tot arreu hi ha acolliment per a passar-hi el dia, o fer-hi un àpat o pescar, amb l'absoluta seguretat que la jornada serà fresca encara que sigui en rigorós estiu.

Un dels llocs més bonics que té la nostra riera és Les Fosses, troç de riera accidentat de fondes gorgues, de roques gegants i de vegetació selvatge.

Programa Festa Major 1959

1962, J.M. Torra i Noguera Les Cases del Barri Nou

Casetes del barri nou
no sigueu pas presumides,
perquè les del poble antic
vos porten segles de vida.
Si vostres parets son blanques
i les velles molt rostides,
és la pàtina dels anys
que totes les ha ennoblides.
Les vostres cambres tan pulcres,
com plantes de nou eixides,
tenen del jovent la ufana
ja que no han sofert ferides,
que us podrien ensenyar
les vostres velles veïnes,
que us dirien del francès
i d'altres gents fraticides,
que'ls sorges de Felip quart
les deixaren desguarnides;
contarien que ni guerres,
ni fam, ni males collites
conseguien ajupir-les...
Casetes del barri nou
si teniu hortes florides,
porteu flors al poble vell
com a una mare ses filles,
perquè sou, com bé sabeu,
dels afanys d'allà sortides.
Casetes del barri nou
no sigueu desagraïdes.

Programa Festa Major 1962

1962 aprox Josep Mª Torra i Noguera El barri del Raval

Quan la vila era petita
i governava el feudal
a les hortes dels afores
arredossats a les tàpies
d'un convent assoliat,
començaren a bastir-se

les casetes del raval.

Amb afanys d'independència
artesans de ferro i fusta
i basters i terrassans
des llavors varen poblar-les
i així fundaren un barri
que honraven amb son treball.

Perquè'ls servís de defensa
i consol espiritual
proclamaren per patrona
la Mare de Déu de Bellver
Anys ha trobada a les roques
que eren ben prop del castell
i era guardada al convent.

Hostals i cases de ferma
vingueren molt aviat
a fer-los-en companyia
i varen units formar
un clan que siguié l'enveja
dels seus veïns del costat.

Quan venint de les masies
arribava a mercat
tota aquella pagesia
de muntanya i dels serrats,
en cap més lloc de la vila
trobàveu millor esplai.

Els senyors de la muntanya
que també'n sentien grat,
allà feren llurs estades
quan per mal temps o negocis
havien de baixà al pla,
que eren bona companyia
tota la gent del Raval,
per passar-hi les vetllades
i per fer un bon treball.

Molt han canviat les coses
des d'aquell temps tan llunyà.

L'aigua clara ja no corre
al reguerot del marreig
que servia de frontera.

Uns mals vents se n'emportaren
convent i Verge plegats,

les ermes ja són granges
les estades palauets.

Esquarterat en carrers
ja del barri ningú en parla.

Només l'Església'ns recorda
una diada cada anys
quan el Crist Eucaristia
queda durant quaranta hores
al públic culte exposat
que per complir l'hora santa
encara es viu el Raval.

I és ben cert que encar batega
com si s'hagués arrapat
a l'argila de les tàpies
dels vells casalots nafrats
l'esperit serà d'aquells avis
forts de seny i de bondat
que fa que la gent recordi
sempre quan arriba el cas
en que'ls pares aconsellen
als seus fills acasarats
la vella dita que n'era
"slogan" d'aquell veïnat:

Fadrí o fadrina com cal,
vina a buscar-la al Raval

AHCSCF, Fons Torra, Les Poesies de l'avi

1962, anònim

Ermita de Farnés
que guardes nostra Verge.
Verge dels colomins
i celestial Princesa,
sigues sempre nostra guia,
recull alegries i penes
que des del fons del cor
venim a fer-te'n ofrena.
En aquesta ermita humil
rics tresors si amontonen
i l'ànima s'acosta al cel
perquè a la Verge s'hi troba.
Els àngels molt sovint

et fan guàrdia allà en la porta
i des de dalt el castell
els aucells canten ta glòria.
Ermita de Farnés
Que guardes la Verge nostra
per això estàs dintre el cor
i t'estima tot el poble!
Programa Festa Major 1962

1967, Pere Viader Pòrtic

Els que som nats d'aquesta Vila
els que han viscut en aquesta Vila
qui coneix aquesta Vila
arrecerada dels vents i les geleres,
a la fi de la Plana, al peu de la Muntanya,
sap de les virtuts, dels seus homes i de
les seves Festes, entre quines, la Major
dedicada a Sant Dalmau, entra ja en les nostres
Llars, i ens crida.
Vol,
que'ns oferim com ella s'ens dóna,
per tal de què,
agermanats tots en una mateixa intenció,
sigui el nostre un ample pit per a aixoplugar,
ja per sempre,
a tothom que ens acompanyi en aquests dies.
Programa Festa Major 1967

1967, Lluís Fontanils

Santa Coloma, flor estimada
de la regió catalana,
bella joia gironina
que amb noblesa es fa estimar.
De pla i muntanya voltada
estàs tan ben situada
que inspires la dolça pau.
On, dels boscos plens de pins
junt amb els paratges divins,
la natura en fa un palau.
Tens,, entre les millors coses,
les aigües miraculoses
de nostres Termes Orion
que, pures i cristallines,
fent unes cures divines,

tenen fama arreu del món.
Santa Llúcia, font d'amor,
de sol·licitud i esplendor,
romàntica, pura i bella.
Et segueix Sant Salvador,
nostre més preuat tresor,
que d'aquest roser poncella.
Bella font de Sant Dalmau,
picant, que amb raig suau,
de l'aigua en fa una relíquia.
Fonts d'en Casellas i l'Oller
amb el paisatge rialler,
ple deombres que acarícies.
Bonic Castell de Farners,
situat com si guardés
de nostra Verge l'ermita,
que'ns estima com a fills.
El foraster que aquí para,
en tot moment i en tos hora
quietud i repòs hi troba,
i, quan marxa sent recança,
s'enyora i es troba sol.
Per això, ciutat formosa,
de tu n'està orgullosa
el nadiu i l'estadà.
El viatger que va de camí
ja se'n recordarà
de tornar a venir.

Programa Festa Major 1967, Medalla d'Or del Primer Certamen Literari Infantil

1968 , Jep de Farnés EL BALL DE GALA

Ha pres ja carta de consuetud, per la Festa Major, la celebració d'un ball dit de Gala, on el jovent, i qui no ho és tant, va a lluir les gales que guardades a casa no justificarien la despesa que havien ocasionat.

I, el què són les coses, aquest ball de gala té antecedents històrics a Santa Coloma on, encar que amb un altre caire i dintre un ambient diferent, es celebrava el primer dia de la Festa Major un ball de pabordes, a tota la gala.

Ningú ignora ni discuteix l'origen religiós de la dança. Certs passatges de la Bíblia, si més no, ho demostren. Tampoc és cap secret que molts balls populars de la nostra Pàtria tenen el seu origen en l'esperit religiós del temps en què començaren a practicar-se, prenent a voltes elements usats, en la litúrgica cristiana. Exemple: ball del ciri, ball de morratxes –llegeixi's sal-passers-etz.

Els nostres rebesavis també es sentiren influenciats per l'esperit litúrgic de la dança; i el primer dia de la Festa Major, a la sortida de missa major, es ballava a la plaça, dita dels Dolors (actualment jardí i carrer, perquè la plaça actual encara no existia), un

contrapàs llarg, en el que prenen part tots els obrers de la parròquia, presidit pel Domer i per les autoritats.

El cap de la tirallonga, que com és sabut constitueix la formació d'aquesta dança, la tenien els dos obrers Majors o del Santíssim, seguien- per la distinció que es feia a la Casa Farnés -els obrers del Sant Esperit- era l'altar que hi havia entrant a l'Església, a mà esquerra, on avui venerem la Santa Imatge de Crist en Creu-, venien després els obrers dels Dolors, els del Roser, els Animers, els de Sant Isidre i els de Sant Antoni del porquet.

Era considerat un gran honor figurar en aquesta dança, mes no sempre era possible que es presentessin al ball les 14 persones senyalades; i si en mancaven masses, perquè el ball fos ben lluït, hi intervenien substituïts que, naturalment, eren triats entre els millors balladors del poble.

Els vestits dels balladors eren, com és lògic, els millors que hi havia a cada casa, barret de copa, capa, calça curta, mitges de seda o fil i sabata baixa amb sivella de plata o llautó.

Quan algun ballador es perdia per manca de memòria i quan havia de fer curts feia llargs, no endevinava els trencats o els girats, ni puntejava degudament o bé es perdia en les rodades, les rialles eren molt grasses i el pobre obrer quedava desqualificat.

Això, no obstant, la festa ja era feta i després ja no calia més que anar a casa a menjar l'oca amb naps o el pollastre amb peres i prunes o bé les dues coses, perquè la gormanaderia, ahir com avui, constitueix una de les característiques de la Festa Major.

Quan començà aquesta costum? No ho sé pas ni crec que hi hagi manera de saber-ho.

Quan acabà? Això, amb certa aproximació, és més senzill de contestar. Per les dades que tinc dels meus familiars, encara es ballà els anys 33 i 34 del segle passat. Perquè es perdé aquesta festa? Resulta difícil contestar amb certesa. Indubtablement les revoltes i bullangues d'aquells dies, no tan quiets com ara ens pensem, les lluites de banderies tan corrents en els pobles, no podien pas ésser marc adequat al patriarcalisme que una semblant festa necessita.

Sigui com vulgui, s'acabà; i els que ara vivim no l'hem vista pas.

Si els estudiosos dançaires que avui tenim, algun dia la volen fer reviure, reproduïm un gravat antic amb el gràfic d'aquesta dança, i des d'ací ofereixo als mateixos l'explicació completa del gràfic que, per massa extens, no pot reproduir-se en un programa de Festa Major.

Programa Festa Major 1968

1968, Pere Viader

Pòrtic

Atura't.

Mira't l'home,

assegut al portal,

encar empedrat, de la seva casa.

Has vist l'home,

cargolat i vell com un roure sense edat.

Romaneix allí

sol, acompanyat només del seu pensament.

Quan ell era petit,

feia,

com ara els petits fan,
jugava.
Seguia i segueix la mainada als cap-grossos,
pregoners de la Festa.
L'home recorda, i afloreix als seus llavis un
somriure satisfet.
Són els seus néts,
els que salten, i a voltes s'amaguen,
a l'entorn de l'altre home que toca el flabiol.
Es la seva infantesa qui salta i a cops s'allunya
espantada.
Es la seva infantesa, qui amb els néts,
tornarà anar al Firal.
I els anys passen i passen
i s'ens gasta la vida.
I la Festa ens arriba, com cada any,
riallera i joiosa
convidant-nos a ésser, joves de nou,
a saltar amb els néts a l'entorn dels
cap-grossos,
mentres asseguts al portal de les nostres
cases romanim pensatius.

Programa Festa Major 1968

1968, Josep Cufí

Ja traspasat l'umbral
del mitjà setembre
tot un preludi tardorenc
pregona la nostra festa...
la FESTA MAJOR.

A tu, Santa Coloma de Farnés...
Tens la savia engendrada dels teus avis, esculpida en l'horitzó del teu cel blau; i tota
l'aura turbadora t'acarícia mantellada de gebrada matutina, invitant a la floresta
selvatana a obrir-se en bell esclat.
Ets bonica, acollidora i casolana, i el trevall et blasona el teu escut; la teva història
mil·lenaria s'ufana al engrandir-te, veient néixer a gent noble que el teu sòl han
dignificat.
T'has fet de tothom volguda i estimada i de tot el que t'envolta en fas un ideal; tot en
tu és bellesa i harmonia; la teva laboriositat et situa entre les primeres i també entre
les distingides la teva hidalguia.
Avui, et vesteixes de Coloma missatgera, i a les piles del teu temple fas volada; amb
gran goig als teus fills crides a festa, prodigant-te noble, fecunda i generosa.
Per això els meus amors et rendeixen pleitesia, perquè, estimar-te, és enlairar-se a
l'invitació cordial que constantment ens ofrenes.

Programa Festa Major 1968

1970, anònim Patronatge de la Festa Major

Dins la nau de la casa sagrada
el silenci és august. Han emmudit
els versicles del bíblic rei David,
i, a l'ara, la Bondat hi és consagrada.

Sota l'equilibri de l'esvelta arcada
frare Dalmau, com ressorgit,
a festa ens crida, i el nostre esperit
s'enlaireix amb la cantada.

I l'anella de mans a tots convida
al pregó d'esbarjo de nostre vida,
que resplandeix, en somnis, allà al firal.

24 de setembre és un gran dia
que ofega l'estiueig i dóna via
A aquest nítid albor tan autumnal.

Programa Festa Major 1970

1971, Maria Cornellà, viuda Lambier A VOS US DIC

D'aquesta terra sou,
Reina i Senyora d'aquesta vida;
no permeteu que ens perdem mai,
de segur que ens trobaries.

Molt lluny no aniríem
si som vostres ovelles
que feríem sense vos
si ens mancara vostra guia.

A la vostra llar tornem sempre
com tot bon fill català;
aquesta terra que ens ha vist néixer
i que ningú ens pot negar.

Guardada celosament estàs
qual arqueta d'or voltada,
de tots els teus fills catalans
dels d'abans i dels d'ara.

Oh Verge de Farnés

de tots els teus enamorada;
en que sigui un cop l'any
vindrem a veure't l'altra vegada.

Programa Festa Major 1971

1971, anònim

Festa major

Festa major que ens arribes
folrada d'il·lusions,
quan salten al camp les grives
i l'istiu va a tomballons,

perquè veu a quatre passos
a llampegar la Tardor
que ofegarà, amb els seus llaços,
la pesada xafagor,

i pel goig de viure, dar-nos
amb el seu aire, al captard,
un motiu per recrear-nos,
en família, dins la llar.

Festa major, miraclera,
tu que saps posar en el pit
una joia festonera
i un anhel rejuenit,

deixa avui a casa nostra,
pel llevat del nostre pa,
una amistat en el rostre
i un afecte en cada mà.

A nostra Santa Coloma,
omplena-la de claror...
que mai li manqui l'aroma
del treball en ufanó.

i que avui i cada dia,
siguin eterns els seus cants,
i els seus fills-llur poesia-
T'estimin.

Programa Festa Major 1971

1972, anònim

- Es un dia qualsevol.

- Qualsevol?
No! Es la Festa Major!
- I això, què hi fa?
Es que el què trobem a la Festa
no ho trobem sempre en qualsevol lloc
i potser encara millor?
-No! Es la Festa Major!
No i mil vegades no, et diré!
ei! si em parles com a home que pensa
i penses en el què pot ser o pot significar,
en el què ha estat sempre
la Festa Major d'un poble.
No són els balls i les Orquestres,
ni el futbol, ni les sardanes.
Tu ets home i ets racional;
no tens sols cor; tens ànima
i aquesta va molt més amunt
de les simples coses mundanes.
La Festa Major, és l'ànima d'un poble
que s'agermana i ofereix tot el que té,
aprofitant la gatzara d'uns dies alegres i festius.
I que s'orgulleix, al celebrar-la,
de ser portadora d'una amistat,
d'obrir de part a part la seva casa,
i de recordar un passat, un avui o un demà
que ens ompleni un trocet d'ànima.
Vina! i veuràs com s'engalana
Santa Coloma al celebrar-la!
Que ha estat, és i serà sempre
acollidora, agradable i procurant deixar,
amb punt, algun record imborrable.
Programa Festa Major 1972

1972, Francesc Castells i Pla

Festa major que ens encens
de la més pura alegria,
que pel Setembre, quan vens,
comença la llum del dia

a minvar poquet a poc,
deixant per tot la recança
per abandonar aquest lloc
que exulta amor i esperança.

Festa major que et desclous
entre perfum de rialles
i amb platxèria ens mous
a posar les tovalles

dels nostres avantpassats
en la taula centenària,
i a conviure agermanats
dins el clos de la gran ària
del treball i del progrés
d'amor a la ciutat nostra,
fes que avui, igual que adés,
al redós del Parenostre,

s'ens afermi l'il·lusió
de laborar, perquè sigui
Santa Coloma el penó
on la pau ens hi somrigui.

La pau i la claredat
d'un avenir molt més tendre
i fes que en nostra ciutat,
altres hi vinguin a aprendre

donar-se el cor i les mans,
tenir una cançó en els llavis,
saber ser amics i germans
i donar al vent els agravis.

I que sempre, més i més,
ens atancis, en gaubança.
a la Verge de Farners.
que és nostre cel d'esperança.

Programa de la Festa Major 1972

1972, Miquel Ruiz i Garcia TARDOR EN EL PARC

Caigudes aquelles fulles
que abans foren verdes gales,
fresques ombres a l'estiu
i a la tardor caducaren,
barrejada sintonia
d'indeterminats colors
a vegades un verd clar
i a voltes marró confós.
El vent, quan ja són en terra
les porta d'un lloc a l'altre
com despulles joganeres
fent sardana sota els arbres.
Com segell de llur bagatge
porten penes i cançons,

temps viscuts, moments de joia
nascuts de ma inspiració.
Ombres que fóreu carícies
sota plafons estivals,
pàgines de nostres vides
que mai més retornaran,
totes elles portadores
de romances, d'il·lusions,
plenes de vida en l'estiu
i després sols els records.
De l'arbrada despullada
quan ja primavera en flor
brotaran verdes ombrel·les
esperant nova tardor.

Programa Festa Major 1972

1973, anònim Ofrena d'enamorat

Jo voldria fer Ofrena
i a la Verge de Farnés,
per portar-li, amorosa,
allà al peu del seu Castell.

Jo voldria tenir ales
i al Cel poguer-me enfilat;
estirar unes estrelles,
poguer-ne fer un bonic ram.

Jo voldria ser una rosa
i tota plena de perfum;
per sentir la seva flaire
que em tinguessis prop a tu.

Jo voldria ser una ona
que sortís dels tons del mar;
quan t'acostes a la platja
els teus peus poguer besar.

Jo voldria tantes coses
i hi penso tant i tant,
que de la nit en faig dia
mentres amb tu vaig pensant.

Jo voldria una cosa:
que fos la Verge de Farnés

que et fes la meva esposa
allà al peu del seu Castell.

Programa Festa Major 1973

1973, MIQUEL RUIZ
VISIONS PRÒPIES

Resguard de Tramuntana
un pessebre hi ha a recés
per nom té Santa Coloma
i per cognom de Farnés.

Catifa capdavantera
de la Selva. És el millor
porta una coloma blanca
formant part del seu blasó.

Motiu de fresques pintures
i escultures naturals
abunden per tot arreu
com Palau de Belles Arts.

L'ambient amb suau carícia
acompanya el bell paisatge
l'ermita feta a Farnés
és per la Verge homenatge.

Sant Salvador, Sant Dalmau
Pare Rodés i molts d'altres
van signar amb lletres d'or
la teva pròpia puixança.

Descarnat i antic Rocar
Selvàtica. Floració
ferides obertes portes
d'eterna. Transformació.

Muntanyes que en la intemperi
i el mig Ambient ha engrunat
diversitat de figures
en vostre pas heu deixat.

Líquid tresor va gronxant
nostra Riera Major
deixant, en tot el seu curs
missatges de sa grandor.

N'hi ha d'inòqües, carbòniques,

sulfhídriques i termals.
N'és sang de les pròpies venes
tal com raja. Natural.

Aquestes al confluïr
van seguint riu avall
fins desembarcar a Blanes
per besar. El Mediterrà.

Patrimoni Colomenc
n'ets Palau de Belles Arts
model de quadres pictòrics
i escultures naturals.

Catifa capdavantera
d'aquest mosaic comarcal
de la Selva la primera
mereixedora. Com cal.

Així veig els colorits
i també les escultures
tot pintat per propis ulls
tot esculpit, a la mida.

Aquesta vila formosa
que es troba vora recés
té per nom Santa Coloma
i el seu cognom és Farnés.

Ressò, 1973, nº 55